

POSTANOWIENIE

17 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 17 marca 2026 r. w Warszawie
na skutek skargi R.C. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu
z 20 lipca 2021 r., X Ns 322/18,
wydanego w sprawie z wniosku R.C.1.
z udziałem R.C.
o podział majątku wspólnego,

1) odrzuca skargę;

**2) oddala wniosek adwokata M.Z. o zasądzenie kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w
postępowaniu wywołanym skargą o stwierdzenie niezgodności z
prawem prawomocnego orzeczenia.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 20 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy w Toruniu ustalił skład majątku wspólnego R.C. i R.C.1. oraz dokonał jego podziału w ten sposób, że na wyłączną własność R.C.1. przyznał bliżej określone w sentencji spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego oraz kwotę 600 zł, zaś na wyłączną własność R.C. przyznał bliżej określoną w sentencji nieruchomości gruntową (pkt V), a także zasądził od uczestniczki R.C. na rzecz wnioskodawcy R.C.1. kwotę 73 220 zł tytułem wyrównania do jego udziału w dorobku, płatne w terminie jednego roku od daty uprawomocnienia się postanowienia (pkt VI postanowienia).

Uczestniczka złożyła apelację od postanowienia z 20 lipca 2021 r., zaskarżając je w punkcie VI oraz wnosząc o zmianę postanowienia przez zasądzenie od uczestniczki spłaty 73 220 zł w terminie dwóch lat od daty uprawomocnienia się postanowienia.

Postanowieniem z 17 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Toruniu, na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki, zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w Toruniu tylko o tyle, że termin płatności zasądzonej kwoty ustalił na dwa lata od daty uprawomocnienia się postanowienia (pkt I) oraz oddalił apelację wnioskodawcy (pkt II).

Uczestniczka wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia z 20 lipca 2021 r., zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktów V i VI. Jej zdaniem niezgodność z prawem wskazanych rozstrzygnięć wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego oraz konstytucyjnych praw człowieka i obywatela. Ponadto uczestniczka powołuje się na błąd poprzedniego pełnomocnika, który z nieznanых przyczyn nie zakwestionował kwot stanowiących podstawę rozliczeń byłych małżonków, w związku z czym orzeczenie uprawomocniło się w wersji naruszającej w sposób rażący przepisy prawa i w sposób oczywisty godzący w jej interesy majątkowe. Skoro zaś pełnomocnik nie wywiódł apelacji w odpowiednim zakresie, uczestniczka nie mogła skorzystać z dalszych przysługujących jej środków prawnych.

W imieniu uczestniczki 19 kwietnia 2023 r. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia złożył pełnomocnik substytucyjny adw. M.Z., któremu umocowania udzielił z kolei pełnomocnik z urzędu r.pr. O.B. – wyznaczony przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w T. zastępcą do prowadzenia spraw po r.pr. J.Z. Wobec tego, że w aktach brakowało dokumentu wykazującego umocowanie J.Z. do reprezentowania uczestniczki R.C. w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, Sąd Najwyższy zwrócił skargę Sądowi Rejonowemu w Toruniu celem weryfikacji umocowania adw. M.Z. do wniesienia skargi oraz reprezentowania uczestniczki przed Sądem Najwyższym.

Postanowieniem z 27 października 2025 r. Sąd Rejonowy w Toruniu ustanowił adw. M.Z. pełnomocnikiem z urzędu dla uczestniczki R.C. w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia z 20 lipca 2021 r., a następnie wezwał go do potwierdzenia czynności dokonanych do tej pory w imieniu uczestniczki, w szczególności złożonej skargi, wyznaczając w tym celu termin 7 dni pod rygorem przyjęcia, że pełnomocnik czynności te potwierdza. Wezwanie Sądu (niepodjęte w terminie) pozostało bez odpowiedzi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z przedstawionej sekwencji zdarzeń wynika, że pełnomocnik uczestniczki adw. M.Z. nie był umocowany 19 kwietnia 2023 r. do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia z 20 lipca 2021 r. Pełnomocnik powinien być umocowany do wniesienia skargi w chwili jej wnoszenia, a nie w dacie późniejszej. W rezultacie skarga musi podlegać odrzuceniu jako sporządzona przez osobę nieuprawnioną, a na rozstrzygnięcie to nie mogło mieć wpływu następcze ustanowienie pełnomocnika z urzędu w osobie adw. M.Z. przez Sąd Rejonowy postanowieniem z 27 października 2025 r.

Podkreślić przy tym należy, że czynności, które mogą być dokonane jedynie przez adwokata lub radcę prawnego z uwagi na obowiązujący przymus adwokacko-radcowski, nie podlegają potwierdzeniu przez strony postępowania (zob. uchwałę siedmiu sędziów SN z 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 76). Nie mają oni bowiem w tym zakresie wymaganej zdolności postulacyjnej. Oceny Sądu Najwyższego nie mogłoby zatem zmienić nawet dokonanie potwierdzenia czynności przez uczestniczkę. Za potwierdzenie takie nie może być też uznany brak odpowiedzi przez ustanowionego pełnomocnika na korespondencję nadesłaną z Sądu.

Równolegle zachodziła również inna przyczyna odrzucenia skargi. Na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej instancji można żądać jedynie w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw

człowieka i obywatela oraz jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że możliwa jest zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Zwrócić należy uwagę, że uczestniczka zaskarżyła postanowienie z 20 lipca 2021 r. w punkcie VI apelacją, która została zresztą uwzględniona przez Sąd II instancji w całości. Dopiero na etapie niniejszego postępowania uczestniczka postanowiła objąć zakresem zaskarżenia jeszcze punkt V postanowienia. Z tej przyczyny nie można uznać, by zachodziła przesłanka warunkująca dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądu pierwszej instancji w postaci nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków prawnych. Podkreślić przy tym należy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może być instrumentalnie wykorzystywana do zwalczania rozstrzygnięć, które dopiero na pewnym etapie uczestnik uznał za niekorzystne.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 1 i 2 w zw. z art. 424⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek o zasądzenie kosztów postępowania skargowego. Po pierwsze, adw. M.Z. nie posiadał umocowania do występowania w sprawie o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia złożenia skargi w chwili jej wniesienia. Po drugie, należy wskazać, że wniesienie skargi od orzeczenia sądu pierwszej instancji, mimo uprzedniego skorzystania przez uczestniczkę z przysługujących jej środków prawnych, nie może zostać zakwalifikowane jako świadczenie pomocy prawnej, której udzielenie uzasadnia przyznanie wynagrodzenia od Skarbu Państwa (zob.m.in. postanowienia SN: z 8 sierpnia 2012 r., III CZ 54/12; z 15 czerwca 2018 r., III CNP 2/18; z 6 listopada 2020 r., V CSK 130/20; z 29 października 2021 r., I CSK 83/21, i z 7 marca 2025 r., I CSK 3980/24).

Marcin Krajewski

(E.M.)

[a.]